

Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ

Εβραίους συναντάμε στις Σέρρες από την αρχή σχεδόν της ιστορίας της πόλης, ή καλύτερα, οι Εβραίοι συναντούν την ιστορία των Σερρών καθώς η πόλη αναπτύσσεται και καθιερώνεται σαν το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της ανατολικής Μακεδονίας.

Από τα βυζαντινά χρόνια υπήρχε στις Σέρρες ελληνόφωνη ρωμανιωτική εβραϊκή κοινότητα. Ο ραβίνος Βενιαμίν μπεν Γιονά, από την Τουδέλα της Ισπανίας, που επισκέφθηκε την περιοχή της ανατολικής Μακεδονίας περί το 1162, σημειώνει την ύπαρξη εβραϊκού στοιχείου. Μέρος της κοινότητας μετεγκαταστάθηκε στον Μπαλατά της Κωνσταντινούπολης, στα μέσα του 15ου αιώνα, με την εύνοια του Μωάμεθ του Πορθητή, ο οποίος επιδίωκε να εμπλουτίσει τη ρημαγμένη από κατοίκους Πόλη, με στοιχεία υγιή και ακμαία.

Η Συναγωγή των Σερρών δε, υπήρχε στον Μπαλατά, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, οπότε και καταστράφηκε από πυρκαγιά. Αυτούς τους ρωμανιώτες Εβραίους συνάντησαν οι ισπανόφωνοι σεφαραδίτες Εβραίοι πρόσφυγες, όταν ήρθαν από την Ιβηρική χερσόνησο και εγκαταστάθηκαν στις μεγάλες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και συνεπώς και στις Σέρρες. Οι σεφαραντίμ Εβραίοι σύντομα απορρόφησαν τη ρωμανιωτική κοινότητα, επέβαλαν τη δική τους κουλτούρα, και έδωσαν στην εβραϊκή κοινότητα της πόλης οικονομική ανάπτυξη και πνευματική λάμψη, όπως μαρτυρεί και η ύπαρξη καβαλιστικής παράδοσης.

Δημιούργησαν τη μεγαλοπρεπή Μεγάλη Συναγωγή Καλ Γκαντόλ, καθώς και ραβινική βιβλιοθήκη, ιεροσπουδαστήριο και δημοτικό σχολείο. Ακολούθησε περίοδος παρακμής, μέχρι το 1896, οπότε η πόλη συνδέθηκε με τον σιδηρόδρομο, και άρχισε μια νέα περίοδος ακμής και ανάπτυξης, για την πόλη των Σερρών κατά συνέπεια και για την εβραϊκή κοινότητα. Οι Βαλκανικοί πόλεμοι σημάδεψαν τις Σέρρες. Η πόλη κάηκε, καταστράφηκε. Η εβραϊκή κοινότητα άρχισε να συρρικνώνεται, τα μέλη της να σκορπίζονται. Πολλοί μετοίκησαν στη Δράμα και στην Καβάλα.

Τα χρόνια του μεσοπολέμου, παρά την πληθυσμιακή της μείωση, η Ισραηλιτική Κοινότητα Σερρών, δεν έπαψε να είναι μια δραστήρια κοινότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται, ότι οι πρώτοι εισαγωγείς του κινηματογράφου στην πόλη ήταν οι επιχειρηματίες Σιμαντώβ, Οβαδίας και Καμπιλής. Γενικότερα πάντως, οι Εβραίοι των Σερρών στα νεότερα χρόνια ήταν προλετάριοι καπνεργάτες, ιδιοκτήτες καταστημάτων, καπνέμποροι αλλά και πλούσιοι επιχειρηματίες. Επόμενος σταθμός της εβραϊκής κοινότητας ήταν η βουλγαρική Κατοχή του 1941-1944.

ΚΑΤΟΧΗ

Οι αρνήθηκαν κάθε συνεργασία με τους Βουλγάρους, όταν αυτή τους ζητήθηκε. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση του Συμβουλίου της κοινότητας: "Στην Ελλάδα γεννηθήκαμε. Η Ελλάδα είναι η γη των πατέρων μας. Είμαστε Έλληνες. Δεν αλλάζουμε εθνικότητα για κανένα λόγο, με καμία αμοιβή".

Τελευταίος σταθμός η τρομερή νύχτα της 3ης Μαρτίου του 1943, όταν οι Βούλγαροι συγκέντρωσαν τους Εβραίους σε μία καπναποθήκη, λίγο έξω από την πόλη. Σε μερικές μέρες, ξεκίνησαν για το ταξίδι χωρίς γυρισμό. Πολλοί πνίγηκαν στο Δούναβη, όταν αναποδογύριζαν οι φορτηγίδες που τους μετέφεραν. Όσοι σώθηκαν στο ποτάμι έγιναν στάχτη στο στρατόπεδο της Τρεμπλίνκα.

Οι ελάχιστοι επιζήσαντες από τους Εβραίους των Σερρών οφείλουν τη σωτηρία τους στις δυνάμεις της Εθνικής Αντίστασης.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί η υποδειγματικά ανθρώπινη στάση των Σερραίων, κανείς τους δεν προσήλθε να αγοράσει στη δημοπρασία που έκαναν οι Βούλγαροι με τα υπάρχοντα των Εβραίων.

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ

ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ

Μάρτιος 2000

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ο Δήμαρχος Σερρών και το Δημοτικό Συμβούλιο Σερρών παραδίδουν, με αυτό το ψήφισμα, στην παγκόσμια και αιώνια μνήμη, την άδικη και απάνθρωπη εξόντωση, από τα φασιστικά Βουλγάρικα στρατεύματα κατοχής, στις 3-4 Μαρτίου του 1943, της ακμαίας κοινότητας των Εβραϊκής καταγωγής Σερραίων.

Είθε, στη Νέα Χιλιετία, η πόλη των Σερρών, που το ολοκαύτωμα της από αλλοφύλους το 1913 συμπληρώθηκε με τη γενοκτονία, της Σερραϊκής Εβραϊκής κοινότητας, να μη ξαναζήσει ώρες θλίψεως, οδύνης και δοκιμασίας.

Ο Δήμαρχος Σερρών και το Δημοτικό Συμβούλιο αναγνωρίζουν την 4η Μαρτίου κάθε ενιαυτού ως ημέρα μνήμης του ολοκαυτώματος των Σερραίων Εβραϊκής καταγωγής από τα φασιστικά στρατεύματα κατοχής την 4η Μαρτίου του 1943.

Ο Δήμαρχος Σερρών

Το Δημοτικό Συμβούλιο

ΖΗΝΕ ΜΗΤΑΙΓΚΑΣ

Μετά

κατοικούσαν στις Σέρρες μόνο 3 Εβραίοι. Τι έμεινε σήμερα, να θυμίζει το πέρασμα των Εβραίων από την πόλη; Τι έμεινε σήμερα, που να κάνει τους κατοίκους να γνωρίζουν να σου πουν, γιατί έφυγαν και πού πήγαν οι Εβραίοι συμπολίτες τους;

Έμεινε το παλιό εβραϊκό σχολείο, στην αυλή του οποίου υπήρχε άλλοτε η Συναγωγή και το οποίο λειτουργεί και σήμερα ως δημοτικό σχολείο, γνωστό στην πόλη και ως το "εβραϊκό".

Έμειναν κάποιοι, που ακόμα θυμούνται τον Αλμπέρτο-Ρουμπέν Πρίζναλη, γνωστό έμπορο της πόλης που διασώθηκε φεύγοντας αντάρτης στο βουνό. Έμειναν οι δύο κόρες του Πρίζναλη, η Ματθίλδη -φαρμακοποιός σήμερα στην πόλη και η Μαργαρίτα, τελευταία μέλη μιας κοινότητας που χάθηκε.

Έμεινε και η μαρμάρινη επιγραφή, προς τιμήν των 476 Σερραίων εβραϊκής καταγωγής, για την "ΑΔΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗ ΕΞΟΝΤΩΣΗ ΣΤΙΣ 3 & 4 ΜΑΡΤΙΟΥ ΤΟΥ 1943 ΤΗΣ ΑΚΜΑΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΕΒΡΑΙΩΝ ΣΕΡΡΑΙΩΝ ΔΗΜΟΤΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΦΑΣΙΣΤΙΚΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΗΣ", που σε ειδική τελετή στις 5.3.2000 ανάρτησε ο Δήμος των Σερρών. Θα μείνει ακόμα η πρωτοβουλία του Δήμου να μνημονεύεται, με ειδικές εκδηλώσεις κατ' έτος, το Ολοκαύτωμα των Εβραίων των Σερρών.